

Област Шумен

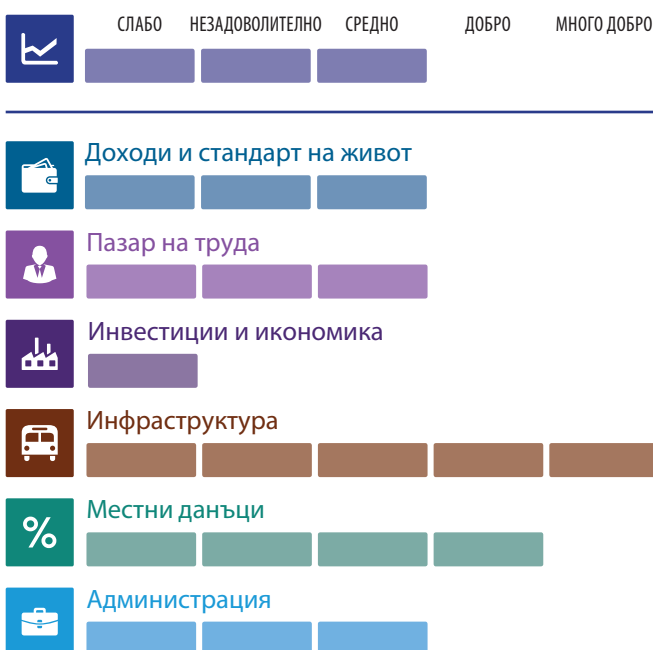
▶ Население (2020)	172 022
▶ Територия (кв.км)	3389,7
▶ Брой на населените места	151
▶ Дял на населението в градовете (%)	59,9

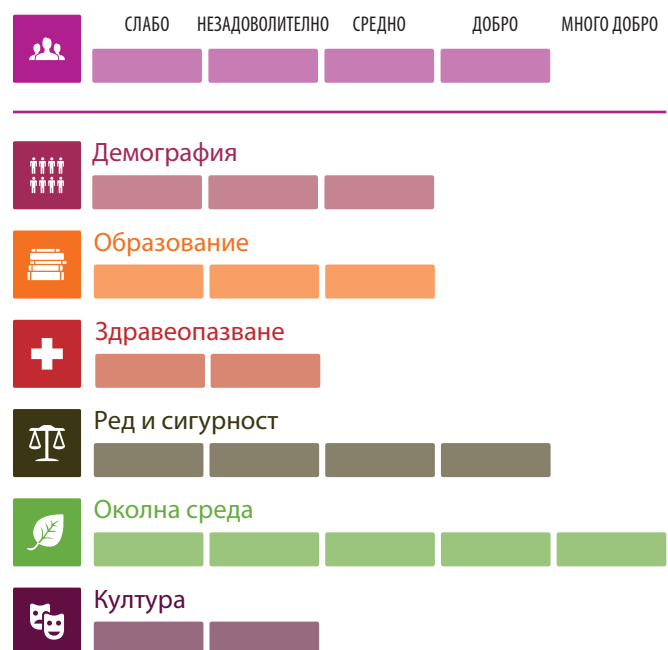
Продължава увеличаването на брутния вътрешен продукт, доходите и заплатите, но те остават под средните за страната. Бедността в областта е сравнително висока. Безработицата е основният проблем на местния пазар на труда. Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба. При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава намаление. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите. Общините в областта имат относително ниски равнища на местните данъци. Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2021 г., но остават сравнително ниски.

Населението на област Шумен застарява сравнително бързо. Ниски остават резултатите на учениците. Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния. Натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване. Броят на престъпленията в областта продължава да намалява, а разкриваемостта им се увеличава. Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образувания битови отпадъци и на управлението им. Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

Брутният вътрешен продукт на човек от населението в област Шумен продължава да нараства и достига 10,2 хил. лв., отреждайки на областта място около средата, но в долната половина на подреждането по този показател през 2019 г. Продължава и увеличаването на доходите и на заплатите, но и те остават под средните. Средната брутна годишна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 12,1 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната), а доходът на лице от домакинството – 5,3 хил. лв. (при 6,0 хил. лв. в страната).

Шумен продължава да среща значителни проблеми с бедността. Делът на населението, живеещо под линията на бедност, е 29,1% (при 22,6% в страната), а на живеещите с материални лишения – 18,5% (при 19,9% в страната).

Пазар на труда ■■■■

Икономическата активност в областта продължава да се повишава и е сред най-високите в България през 2020 г., достигайки 77,8% (при 73,7% в страната). Заетостта запазва нивото си – 66,5% (при 68,5% в страната), но коефициентът на безработица се увеличава до 11,3% (при 5,2% в страната).

Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години намалява до 66,3% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда, съответстват 66 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Предизвикателство пред пазара на труда в Шумен остава образователният статус на работната сила. Делът на хората между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование леко намалява до 27,1%, но все още е над средния (16,9% в страната). Делът на висшистите също се увеличава и достига 24,6% (при 29,2% в страната).

Инвестиции и икономика ■■

Инвестиционната активност в област Шумен остава сравнително слаба и през 2019 г. Броят на предприятията в областта е нисък – 41 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). При разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, както и при обема на привлечените чуждестранни инвестиции се наблюдава намаление и те остават значително по-ниски от средните за страната. Разходите на придобиване на дълготрайни материални активи са 1804 лв./човек (при 3155 лв./човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 665 евро/човек (при 3655 евро/човек в страната).

Тези показатели резултат и в сравнително нисък обем на произведената продукция – 16,7 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Шумен е и сред областите с относително малко усвояване на европейски средства. Към 15 юни 2021 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 1690 лв./човек (при 2217 лв./човек в страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Нови пазар.

Инфраструктура ■■■■■■

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от средната. Шумен е областта с най-голям дял на първокласните пътища и автомагистралите в страната – 36,4% (при 18,5% в страната) през 2020 г. Качеството на пътищата също продължава да е по-високо от средното в страната, като делът на пътната настилка в добро състояние е 45,9% (при 41,4% в страната) през 2019 г.

Достъпът на домакинствата до интернет се повишава до 82,5% и е сред най-високите в страната през 2020 г. Делът на газифицираните домакинства е идентичен със средния (3,1%). Инсталираните ВЕИ мощности са чувствително по-малко от средните за страната.

Местни данъци ■■■■■■

Общините в област Шумен имат относително ниски равнища на местните данъци и през 2021 г. Усредненото ниво в общините от областта е по-високо от средното за страната при данъците върху прехвърлянето на собственост и върху превозните средства и леките автомобили. Същевременно обаче данъците върху таксиметровия превоз, върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица и върху търговията на дребно в областта са значително по-ниски.

Администрация ■■■■

Подобно на тенденцията в цялата страна, покритието на кадастралната карта в областта нараства значително през последните няколко години. През 2019 г. 90,2% от територията на област Шумен е включена в кадастъра (при 91,4% в страната).

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват през 2021 г., но остават сравнително ниски.

Повишаваща се, но същевременно ниска е и оценката за прозрачността на органите на местното самоуправление. През 2021 г. рейтингът на прозрачността в област Шумен е 66,4% (при 73,2% в страната). В рамките на областта най-висока оценка получават общините Хитрино, Смядово и Николо Козлево.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Населението на област Шумен застарява сравнително бързо и през 2020 г. Коефициентът на естествен прираст намалява до -11,0‰ (при -9,5‰). Същевременно областта продължава да привлича население и коефициентът на механичен прираст е положителен за трета поредна година, достигайки 8,2‰ през 2020 г.

Коефициентът на възрастова зависимост като съотношение на населението на над 65 години към това на 0–14 години е 160,3% (при 150,6% в страната), а към това на 15–64 години – 34,4% (при 34,1% в страната).

Делът на градското население продължава да намалява и през 2020 г. достига 59,9% (при 72,9% в страната). Ниска остава и гъстотата му – 885 души/кв.км (при 1506 души/кв.км в страната).

Образование ■■■■■

Обхватът на училищното образование в област Шумен намалява и се отдалечава от средната стойност в страната. През 2020 г. коефициентът на записване в V–VIII клас в областта достига 82,4% (при 86,5% в страната). Дяловете на второгодиците и на напусналите основното и средното образование се задържат на нива, близки до средните. Броят на учителите намалява, но остава сравнително висок. Преподавателите в основното и средното образование в област Шумен през 2020 г. са 93 на 1000 ученици (при 87 на 1000 ученици в страната).

Ниски остават резултатите на учениците и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е 30,4 т. (при 37,9 т. в страната). На матурата по български език и литература зрелостниците от областта получават средно „Добър“ 3,98 (при „Добър“ 4,21 в страната), а делът на слабите оценки е 9,5% (при 7,0% в страната).

Интересът към Шуменския университет постепенно намалява след 2006 г. Броят на студентите спада от 45 до 38 на 1000 души от населението за десетилетие, но остава по-висок от средния за страната (32 на 1000 души).

Здравеопазване ■■■

Здравеопазването в област Шумен страда от недостиг на лекари и на болнични легла. Броят на лекарите (както общопрактикуващи, така и специалисти) е по-нисък от средния за страната. В областта има един общопрактикуващ лекар на 1911 души (при 1727 души на лекар в страната) през 2020 г. Броят на леглата в местните многопрофилни болници остава изключително нисък – 2,91 легла на 1000 души от населението (при 5,52 на 1000 души в страната). Броят на преминалите за лечение болни е много по-нисък от средния – 108 на 1000 души от населението (при 138 на 1000 души в страната), което подсказва, че жителите на областта вероятно търсят здравни грижи извън пределите ѝ.

Детската смъртност през 2020 г. е сравнително висока, като коефициентът ѝ нараства значително и достига 8,2‰ (при 5,1‰ в страната).

Делът на здравноосигурените в областта намалява през 2020 г. и за първи път от десетилетие е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■■■■

През 2020 г. натовареността на местните наказателни съдии остава ниска, което се отразява благоприятно и на бързината на правораздаване в областта. Един съдия разглежда средно по 6,3 наказателни дела на месец (при 8,6 дела месечно на съдия в страната). Делът на делата, приключили в 3-месечен срок, достига 93% (при 90% в страната), а на висящите дела – една от най-ниските стойности в страната – 5% (при 11% в страната).

Броят на престъпленията в областта продължава да намалява, а разкриваемостта им се увеличава. През 2020 г. броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността достига 7,9 на 1000 души от населението (при 9,9 на 1000 души в страната). Разкриваемостта им е 62,6% (при 52,1% в страната).

Околна среда ■■■■■

Високата оценка на област Шумен в сферата на околната среда се дължи основно на сравнително ниския обем на образуваните битови отпадъци и на управлението им. През 2018 г. в областта са образувани 305 кг отпадъци на човек (при 409 кг/човек в страната), а 95% от тях се предават за третиране и рециклиране (при 71% в страната).

Нисък остава и обемът на емисиите на въглероден диоксид в атмосферата на областта – 36,3 т/кв.км.

Няма значими промени в дела на населението с достъп до обществена канализация и той остава нисък, като през 2019 г. достига 58,0% (при 76,4% в страната). Делът на домакинствата, чиято канализация е свързана с пречиствателна станция, е 54,4% (при 64,6% в страната).

Култура ■■■

Пандемията и ограничаването на културните мероприятия през 2020 г. се отразяват и на културния живот в областта. Посещенията в кината намаляват значително (с 80% при 71% в страната) до 22 на 1000 души от населението (при 190 на 1000 души в страната). Спадът на посещенията в местните музеи и библиотеки е по-ограничен – съответно 46% (при 58% в страната) и 27% (при 30% в страната). И двата показателя остават над средните за страната. Посещенията в музеите през 2020 г. са 623 на 1000 души (при 322 на 1000 души в страната), а в библиотеките – 957 на 1000 души (при 480 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Шумен

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	9397	10 177	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4855	5347	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	11 028	12 124	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	38,3	29,1	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	64,6	66,6	66,5	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	12,0	10,1	11,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	28,9	29,5	27,1	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	24,0	23,7	24,6	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 681	16 722	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2106	1804	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	681	665	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	70,5	77,3	82,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	41,7	45,9	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	18,3	18,2	18,2	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	66,0	65,4	66,4	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,6	-7,4	-11,0	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	4,1	6,9	8,2	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,85	3,96	3,98	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	24,5	29,6	30,4	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,6	83,1	82,4	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	96	95	93	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,6	88,9	87,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1744	1833	1911	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	9,6	9,3	7,9	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	6,9	6,2	6,3	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	58,2	58,0	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	305	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	94,7	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	126	111	22	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1072	1162	623	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.